

НЕКИ ПРОБЛЕМИ НАПАДА ПЕШАДИСКЕ ДИВИЗИЈЕ

Постојање нуклеарног оружја неминовно ће изазвати извесне веће или мање промене у досадашњој формацији, борбеном поретку и начину дејства појединих јединица. Да бисмо боље уочили та отступања, посматраћемо шематски распоред једне дивизије тројне формације са извесним ојачањима, на маневарском земљишту (шема 1), претпостављајући при томе:

— да борбеним поретком треба обезбедити надмоћност снага и средстава бар у односу 2:1;

— да се најјачим тактичким атомским пројектилом (гранатом атомског топа 280 мм или номиналном атомском бомбом 20 КТ) одједном може уништити батаљон као највећа јединица у том поретку;

— да нападач и бранилац располажу атомским пројектилима;

— да су нападач и бранилац извршили распоред снага и средстава водећи рачуна о противатомској заштити;

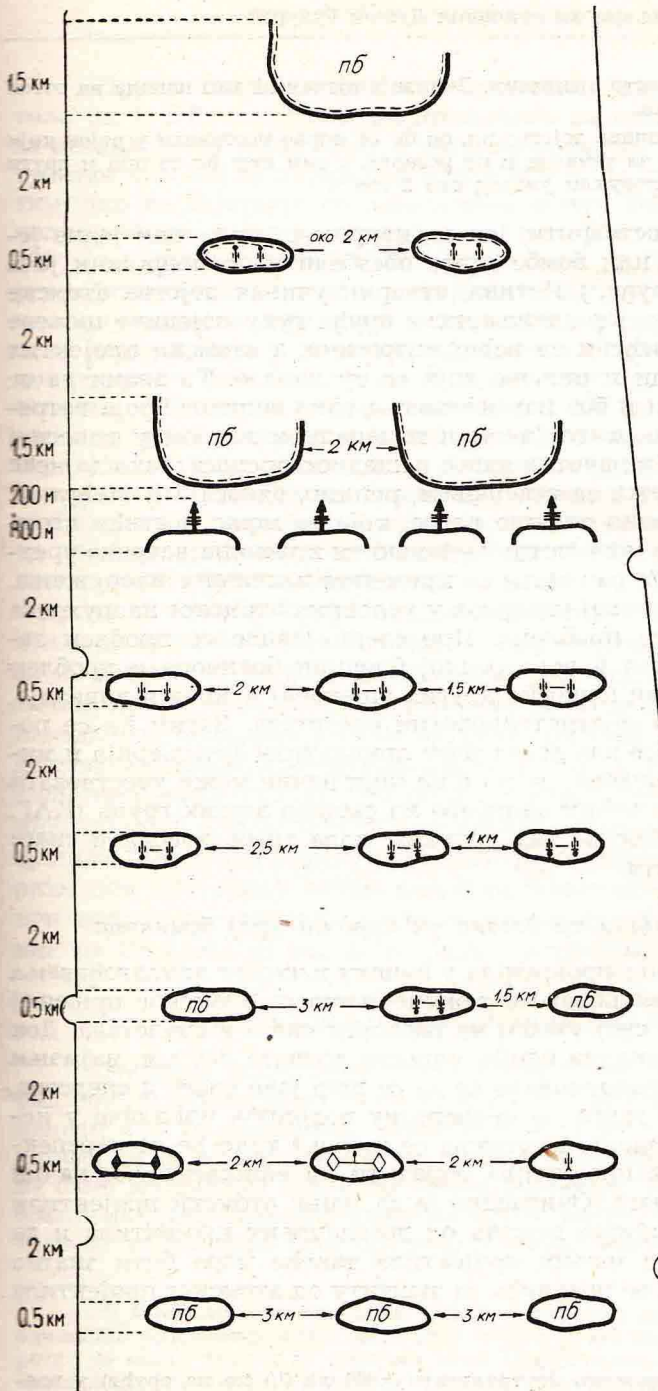
— да се напад изводи из непосредног додира, тако да се атомски пројектили не могу употребити за дејство по првом положају, и

— да се дивизија налази на правцу главног удара корпуса.

Из овако замишљене шеме борбеног поретка пд јасно се види да су њена ширина фронта и дубина борбеног поретка знатно већи и да је густина снага и средстава по км фронта много мања него у класичним условима.¹⁾

Познато је да се досада на месту на коме се тражило решење, и у време када се оно тражило, стварала потребна надмоћност, која се понекад кретала 2—3 па и више пута већа у пешадији, а 6—8 па и 10 пута већа у артиљерији, при чему се ударна снага остваривала бројношћу пешадиских и тенковских јединица, а масовна ватра бројем артиљериских оруђа. Неоспорно је да су и у условима атомског рата потребни и снажна ватра и велика ударна снага, само је измењен на-

¹⁾ Норме удаљења појединих јединица од 2—3 км узете су за равничасто земљиште. Јасно је да на испресецаном земљишту међусобна отстојања и растојања могу бити мања, али је у том случају теже извршити распоред техничких снага и средстава. Разуме се да би величине јединица које би биле рентабилан атомски циљ морале бити мање од батаљона, ако би се употребљавали атомски пројектили и мање снаге од номиналне бомбе од 20 КТ (а сада већ постоје атомски пројектили од 15, 10, 5, 3, 2 и 1 КТ).

- II ешелон пука у одбрани

- Артиљерија за непосредну подршку

- I ешелон пукова брзониоца

- I ешелон пукова нападана

- Артиљерија за непосредну подршку

- Артиљерија за посредну подршку

- II ешелон пукова

- Тенкови и противтенковска резерва

- II ешелон дивизије

- Позадина дивизије

П о з а д и н а

Шема 1

- Напомене: 1) Приказ је чисто шематски. Дивизија ојачана 1 хап напада на отсек одбране пука.
- 2) Ако КАГ ојачава дејство пд, он би се морао поставити у рејон који је назначен за тенкове и пт резерве, с тим што би се они и други ешелон пд повукли уназад око 2 км.

чин на који то треба остварити, јер се, например, применом једне једине атомске гранате или бомбе може обезбедити по површини јача ватра него са 3.500 оруђа.²⁾ Истина, стварни учинак дејства атомске гранате био би слабији, јер артиљериска оруђа туку поједине циљеве који могу бити распоређени на већој површини, а атомски пројектил површину обухватајући и циљеве који се ту налазе. То значи да се ватра може обезбедити и без нагомилавања тако великог броја ватрених средстава и да се овако јаком и изненадном ватром у извесној мери може променити и почетни однос пешадијских снага, тако да неће бити потребно да се тежи за стварањем, рецимо, односа 3:1. Међутим, пошто се применом овако снажне ватре, која се може постићи атомским пројектилима, не могу потпуно заменити класична ватрена средства, то се и даље мора рачунати са применом класичног наоружања, с тим што ће се при његовој употреби у условима атомског наоружања појављивати читав низ проблема. Пре свега, јавиће се проблем заштите снага и средстава у непосредној близини браниоца и проблем места распореда резерви (односно других ешелона) пукова и дивизије, артиљерије, тенкова и противтенковских средстава. Затим ће се поставити питање да ли се као досад могу привлачити артиљерија и минобацачи из других ешелона; да ли и на који начин може учествовати у подршци артиљерија већих калибара из састава виших група (КАГ, ААГ-а) и има ли потребе за тим групама; када треба доводити снаге на полазни положај, итд.

Привлачење снага и средстава уз предњи крај браниоца

Развој нуклеарних пројектила у смислу њиховог прилагођавања тактичкој употреби (смањивањем тежине њиховог атомског пуњења) и даље ће испољавати свој утицај на распоред снага и средстава. Док се сматрало да је номинална бомба, односно граната 280 мм, најмањи атомски пројектил, препоручивало се да се што јаче снаге и средства, па чак и артиљериске групе за непосредну подршку, привлаче у непосредну близину браниоца. Поставља се питање како ће се перспективни развој атомских пројектила одразити на ефикасност и начин заштите сопствених снага. Очигледно је да мањи атомски пројектили морају имати мањи радијус дејства од досадашњих пројектила и да простор за заштиту од мањих пројектила такође мора бити знатно мањи од простора који се предвиђа за заштиту од атомског пројектила 280 мм.

²⁾ Са 3.600 оруђа можемо неутралисати 1.800 ха ($1/2$ ха на оруђе) у времену од око 30', док само једна атомска граната може обухватити ту исту површину ($2.400^2 \times 3,14 = 1.808$ ха) у далеко краћем времену.

Према неким подацима полупречник дејства атомских пројектила од 1 КТ, са тачком распрскавања на висини од око 70—100 м, за незаклоњену живу силу и ватрена средства износи, и то: за тешке губитке око 500 м, за средње преко 900 м, за лаке око 1.000 м. Међутим, ако се дејствује по заклоњеној живој сили и техници, онда се полупречник дејства смањује на око 250 м за тешке губитке, 300 м за средње и око 350 м за лаке. Ако сада горње бројеве упоредимо са полупречником дејства атомске бомбе од 20 КТ за незаклоњену и заклоњену живу силу, видећемо да смањивање полупречника дејства није у управној сразмери са смањивањем тежина појединих пројектила. Због тога се може претпоставити да би и будући атомски пројектили мањих тежина од 1 КТ имали далеко већи полупречник дејства од постојећих класичних граната и највећих калибара. То значи да ће се и даље постизати заштита привлачењем снага и средстава што ближе браниоцу, утолико пре што ће се атомска оруђа, ради сопствене заштите, постављати бар на толиком удаљењу од предњег краја на коме ће бити заштићена од ватре класичних артиљериских оруђа средњег домета, тј. на око 10—12 км. Ако се има у виду да за атомска оруђа не треба вршити коректуру и контролу гађања, да се не би открила, онда се зона сигурности мора повећати бар за 2—3 пута. А та зона сигурности, увећана за пречник дејства дотичног пројектила, створиће изванредан простор који ће моћи да користе нападачева пешадија и њена ватрена средства да би се заштитили од дејства атомских пројектила. Јасно је да би се тај простор утолико више смањивао уколико би се производили пројектили мањег пречника дејства, али би знатнија смањивања била могућа тек када се буде вршила претходна коректура и контрола гађања. Ово се може остварити при постојању истих калибара класичних и атомских оруђа и при коректури атомских оруђа са класичним зрнима, тако да противник не би могао да зна да се ради о атомском оруђу.

Напад из рејона прикупљања (концентрације)

Заштита снага и средстава могла би се постићи ако би се у напад пошло директно из рејона прикупљања. Овај се начин може применити ако се располаже довољном количином атомских пројектила којима би се извршило неутралисање браниоцевих снага и средстава не само по дубини већ и на првом положају.³⁾ Ако снаге нападача и браниоца дуже времена стоје на истом месту, у непосредном додиру, тада се за изванредан број оруђа и људства могу израдити солидни за-

³⁾ Извршење напада атомским пројектилима по првом положају захтева одмицање сопствених снага које су у непосредном додиру. По моме мишљењу, ретко се може десити да нападач нема својих снага у непосредном додиру са браниоцем, без обзира на који је начин до таквог стања дошло (избијање претходница пред главни положај, приврмени застој у нападу; прелаз из одбране која је дотада вођена у противнапад и сл.).

клони (под земљом) који би могли да их заштите и од атомских експлозија подешених за неутралисање браниочевих снага на првом положају. У таквом случају нападач би могао оставити најнужније људство са аутоматским и пт оруђима у израђеним заклонима, у којима би сачекало атомске експлозије, док би се остале његове снаге обавезно повлачиле у дубину полазног положаја пре предвиђенот времена за нуклеарне експлозије нападачевих пројектила. На које би се отстојање повлачиле нападачеве снаге зависило би од величине пројектила који се намеравају употребити, карактера земљишта, места где ће се изазвати експлозија, па, према томе, и од величине полупречника дејства. Овакав начин напада пружа најповољније услове за брзо дејство нападачевих снага, нарочито ако нападач располаже јачим оклопним снагама које би могле да искористе резултате дејства атомских пројектила и да ликвидацијом заосталих жаришта брзо продиру ка важним тачкама од чијег држања умногоме зависи даља одбрана браниоца. Међутим, треба имати у виду да савремене армије располажу средствима за ноћно осматрање и дејство, тако да је повлачење снага из непосредног додира утолико теже уколико су те снаге веће. Ако би бранилац открио такав маневар, он би несумњиво предузео потребне противмере (дејство по повлачећим снагама, склањање својих снага и сл.) да би сачувао сопствене снаге и средства. А да би се омогућило тајно извлачење нападачевих снага и средстава, било би корисно да се примени постепено повлачење појединих делова у току 2—3 ноћи и да се врши стално довођење и одвођење извесних делова у циљу обмане браниоца. Но, без обзира на ове мере, јасно је да ће директан напад из рејона прикупљања бити ређи од напада из непосредног додира, те ћу у даљем излагању разматрати само овакав начин напада.

Место других ешелона пукова и артиљерије

Поставља се питање да ли пуковски други ешелон (резерва) треба да буде испред или позади ПАГ-а, а евентуално и дела група посредне подршке (ДАГ-а). Да би био што мањи циљ погодан за дејство атомских пројектила, могао би се најближе поставити на удаљењу које би било равно пречнику дејства најјачег тактичког атомског пројектила, тј. дејства граната атомског топа 280 мм или „номиналне бомбе“, јер би се тако омогућило његово благовремено пристизање и увођење у борбу. Међутим, тада би се артиљерија морала постављати знатно дубље. Услови заштите од атомског дејства захтевају удаљење од најближе јединице бар 2—3 км. То значи да би артиљерија за не-

посредну подршку (ПАГ-ови) била око 6 км удаљена од предњег краја браниоца. Пошто њен успешан домет засада износи око 8 км ($\frac{2}{3}$ домета), она би практично могла да туче само снаге браниоца које су у непосредном додиру, тако да у подршци јуриша не би била у могућности да подржава пешадију и тенкове за време борбе у дубини, јер би се морала премештати. Према томе, у моменту када бранилац врши покрет, развој за борбу и изводи противнапад својим резервама, нападачева пешадија и тенкови остали би без подршке ове своје артиљерије.

Артиљерија за посредну подршку (ДАГ) налазила би се, начелно, на 2—3 км позади артиљерије за непосредну подршку, тј. на 8—9 км од предњег краја. Пошто њен садашњи успешан домет износи око 10 км, она би практично могла да туче само снаге у непосредном додиру, тако да за време борбе у дубини ни она не би могла да пружи одговарајућу подршку својој пешадији и тенковима, јер би се морала премештати, и то скоро сва једновремено зато што би само мали број батерија (дивизиона) — чији су ватрени положаји најближи предњем крају — могао до извесне мере да врши ту подршку. С друге стране, покрет овако великог броја артиљериских јединица изазвао би нагомиланавање на осетљивим местима, као што су теснаци, мостови и сл., а тиме би се створио идеалан циљ за браниоачеве атомске пројектиле.

Ако би се други ешелони пукова поставили позади артиљерије дивизије, они би се морали налазити најмање на удаљењу од око 8 — 10 км, тако да би се појавио нов проблем — како да се обезбеди њихово правовремено стицање на место употребе да би својим учешћем омогућили задовољавајући темпо продирања.

Чини ми се да би се напред наведени проблеми ублажили повећањем домета артиљерије дивизије (артиљерије за непосредну подршку на око 15 км, а за посредну подршку на око 18—20 км). Међутим, повећавањем домета артиљерије повећала би се њена тежина и смањила њена покретљивост, нарочито ван комуникација. Због тога се мора мењати начин транспорта увођењем гусеничара као вучног возила или претварањем возеће артиљерије у самоходну — да би се омогућило покрет артиљерије и ван комуникација и олакшало заузимање растреситог поретка.

Артиљерију не би требало постављати позади других ешелона пукова, чак и ако би се њен домет повећао, зато што би се тиме смањила тачност погађаја (која је овде нарочито важна). Истурање артиљерије што више унапред је нужно због знатно веће дубине циљева него у класичним условима (види шему 1) и потребе обезбеђења непрекидне подршке за време борбе у дубини. А то се може остварити само ако би се други ешелони пукова механизовали, тако да им се, као основном маневарском средству пукова, обезбеди брз покрет на ширем простору. Док би немеханизовани пешадиски батаљони пукова могли да заузимају и одржавају извесне тачке и линије положаја, дотле би ови механизовани батаљони служили и као основно ударно

средство, помоћу кога би се маневром, ударом, односно противударом, остваривала надмоћност на жељеној тачки.

Међутим, могла би се користити и садашња оруђа (без повећања њиховог домета) ако би се групама за непосредну подршку додељивали циљеви који су дубљи, а групама за посредну подршку циљеви који су ближи предњем крају, нарочито у току арт. припреме — дотле док јединице не крену у напад. (У противном, групе за непосредну подршку морале би се премештати, тако да не би могле ефикасно дејствовати по дубљим циљевима који се баш тада почињу активирати.) Због тога је боље да се не врши замена циљева већ замена рејона ватрених положаја појединих група. Другим речима, ако дубље ешелонирани циљеви нису рентабилан циљ за дејство атомским пројектилима, и ако су ипак толико важни да се морају претходно неутралисати ради обезбеђења брзог продирања, онда би се група за посредну подршку (ДАГ) могла поставити испред група за непосредну подршку, јер би она у том случају могла до максимума да искористи свој домет и да у моменту премештања група за непосредну подршку (ПАГ-ова) привремено, делом или у целини, преузме њихову улогу. У таквом случају, групе за непосредну подршку у периоду арт. припреме имале би основни, а најчешће и једини, задатак да дејствују по непријатељском предњем крају. Оне би отпочеле премештање чим би пешадија извршила јуриш и упала у предњи крај непријатељске одбране, тако да би по мери премештања преузимале извршавање свог основног задатка и на тај начин омогућиле благовремено премештање групе за посредну подршку.

Место тенкова и противтенковских резерви

Пошто тенкови треба да претстављају основну ударну снагу, не само за савлађивање непосредног отпора већ и за интервенције у току борбе у дубини, потреба за њиховим дејством је непрекидна. А да би се обезбедила њихова непрекидна подршка, они би се морали налазити на таквом отстојању са кога би у току трајања артиљериске припреме могли изаћи на јуришни положај и са пешадијом кренути на јуриш. Ако бисмо их задржали на полазном положају, као у класичним условима (на 1—3 км), онда бисмо морали да повлачимо артиљериске положаје уназад према напред изнетом разматрању. Ако бисмо тенкове до почетка напада задржали на већем отстојању (10—12 км), они се не би могли благовремено ангажовати, као ни противтенковске резерве које би од самог почетка напада имале да одбијају противнападе непријатељских тенкова. Зато би, изгледа, тенкове и противтенковске резерве у припремном периоду требало држати на већој дубини, с тим што би се према планираном нападу покренули толико пре почетка напада колико им је потребно да у одређеном моменту за јуриш буду заједно са пешадијом на јуришном положају. Међутим, пошто је њихово удаљење ипак велико, то се не може рачунати да ће они стизати тачно у предвиђено време, тако да би требало настојати да артиље-

риске припреме буду што еластичније — да се у случају потребе могу продужити или нешто скратити. Да би и противтенковске резерве могле стићи у одређено време на предвиђено место, неопходно је да буду састављене од самохотки. При покрету тенкова и противтенковских резерви почетни борбени поредак биће нешто гушћи, тако да ће претстављати погоднији атомски циљ, али то, с обзиром на брзину њиховог покрета и брзину реаговања, за браниоца не би значило неку велику опасност.

Друго решење било би да се тенкови и противтенковска средства у току ноћи уочи напада доведу на полазни положај (слично као у класичним условима) и да се ту задрже до момента употребе. Истина, тиме би се створили погодни циљеви за атомско дејство, али се обезбеђује ударна снага од самог почетка напада.

Други ешелон дивизије (који би доцније био ангажован) могао би се разместити позади тенкова на транспортерима како би право време стизао до места употребе.

Привлачење артиљерије и минобацача из других ешелона

Да ли ће у нуклеарном рату, као у класичним условима, бити потребно да се, у циљу стварања потребне густине артиљерије и минобацача на месту пробоја, привлаче артиљерија и минобацачи из других ешелона пукова, дивизије, корпуса, па и армије, да би учествовали у првој и у другој фази напада, а затим сачекали своје јединице и поново ушли у њихов састав?

По свему изгледа да класична артиљерија и данас претставља веома важан фактор, нарочито артиљерија за непосредну подршку, чији је основни задатак да неутралише браниочеву живу силу и ватрена средства која се налазе у непосредном додиру. Колико је потребно артиљерије за неутралисање ових браниочевих снага није тешко прорачунати, али је тешко одредити њихово место, довести их и распоредити тако да могу извршити постављени задатак, с једне, и да буду заштићени од атомског дејства, тј. да му не претстављају рентабилан циљ, с друге стране. Ова два противположена захтева веома је тешко помирити, нарочито код минобацача због њиховог малог домета. Међутим, да би се савладао непријатељски отпор кад нема довољно атомских пројектила или се они уопште не могу употребити, онда је јасно да се мора ангажовати довољна количина класичних ватрених средстава. То би се могло постићи на тај начин што би се уочи напада привукао део минобацача и поставио што ближе предњем крају, тако да они уђу у састав делова који су у непосредном додиру и да са њима учествују у припреми и подршци јуриша. У том случају, опасност би била само у томе што би бранилац, с обзиром на близину, могао да открије ово привлачење и да извлачењем својих снага и средстава створи услове за атомско дејство. Међутим, пошто се минобацачи нормално преносе на товарној стоци, тајност се може у приличној мери обезбедити, а доцнијим изласком на ватрене положаје такође се сма-

њују могућности откривања од стране браниоца. Друго решење било би да се, поред минобацача, и артиљерија из другог ешелона привуче ноћу уочи напада, тако да се, уз изврстан ризик, постигне изненађење и обезбеди довољно снага и средстава за сламање браниоачевог отпора. Поред тога, могло би се и тако поступити да се не привлаче снаге и средства из другог ешелона већ да неутралисање приме на себе артиљериске снаге које су распоредом по фронту и дубини у приличној мери заштићене од атомског дејства (види шему 1). А да би се ово могло постићи, потребно је да се предвиди већи број артиљерије за непосредно гађање, јер би она, на тај начин, могла ефикасније да врши неутралисање. Зато изгледа да би досадашње пуковске противтенковске резерве у арт. припреми требало нормално употребљавати као оруђа за непосредно гађање; да артиљерији која врши неутралисање са заклоњених ватрених положаја треба додељивати веће површине и да период неутралисања треба да буде нешто дужи. Најзад, изгледа корисно да се кроз постојеће међупросторе браниоачеве одбране правремено убади део снага ради напада и неутралисања оних циљева које нормално мора да напада и неутралише артиљерија (на пример: посаде појединих важних отпорних тачака, добро постављена фланкирна оруђа, артиљерија и сл.). Неутралисање циљева на овај начин морало би се изводити ван рејона употребе сопствених атомских пројектила или пре њихове употребе, тако да се убачене снаге могу благовремено повући у рејоне у којима ће бити заштићене од атомског дејства. И напад ноћу са истовременим нападом убачених делова из позадине може створити повољне предуслове за постизање почетног успеха.

Пошто нападачу прети највећа опасност од браниоачеве атомске артиљерије, то би било најцелисходније да се највећа пажња посвећује откривању места ових оруђа, јер ће бранилац предузети све мере да их прикрије до момента употребе, а и касније. Он ће, поред врло брижљивог маскирања и доброг обезбеђења, још пре употребе вршити врло честа премештања да би нападачу отежао доношење одлуке о дејству сопственим атомским оруђима, јер би се могло десити да су браниоачева оруђа у том моменту пребачена на друго место. Бранилац ће и у току извођења одбране, после избацавања одређеног броја граната (пројектила), вероватно премештати своја атомска оруђа на нове ватрене положаје, и то тако често и брзо да нападач, који их је открио, нема времена да тачно одреди њихово ново место, да донесе одлуку ко ће га, када и како неутралисати и да ово спроведе у дело. Имајући све ово у виду, нападачеве убачене јединице имале би задатак да у садејству са авијацијом и партизанским јединицама открију нова места тих оруђа и правце којима ће се она кретати да би их неутралисале пре њихове употребе. Поред убачених делова, партизанских јединица и авијације, за овај циљ се могу ангажовати и падобранске јединице.

Уместо повећавањем броја артиљериских оруђа, неутралисање се може постићи и повећањем брзине гађања ако би се место класич-

них топова и минобацача више примењивала плотунска ракетна оруђа. (Док један дивизион хаубица 105—122 мм за 10—15 сек. може да избаци до 36 зрна, докле један дивизион плотунских ракета (чије оруђе има 16 цеви) за исто време може избацити око 200 зрна. Ова оруђа су имала знатну улогу и у току Другог светског рата, како код Савезника тако и код Немаца.)⁴

Место и улога артиљерије за посредну подршку

Ако би се артиљерија за посредну подршку из корпусне, а нарочито из армиске артиљериске групе, поставила позади борбеног поретка пд, она би се налазила на дубини од 12—15, па и више км. Међутим, садашњи домет класичног наоружања, које нормално улази у састав ових група, не би дозвољавао неутралисање браниочеве снаге и средстава који су такође распоређени дубље него у класичним условима. Учешће ове артиљерије и у неутралисању таквих снага могуће је решити повећањем домета или постављањем ових група у борбени поредак дивизије. Повећавање домета артиљерије морало би одговорати повећању отстојања на коме би се постављала и повећању дубине браниочеве одбране услед противатомске заштите. То практично значи да би домет требало да буде од 25 до 40 км. Садашње могућности повећавања домета класичног наоружања изгледају минималне, јер би то, бар засада, изазивало повећавање тежине и смањивање покретљивости која има посебан значај у условима атомског рата.

Да би се искористили неки (већи) домети садашње класичне артиљерије, која нормално улази у састав КАГ-а и ААГ-а, морали би се извесни делови дивизијског борбеног поретка померати уназад и у те рејоне постављати ова артиљерија. Померање тенковских и противтенковских делова и II ешелона дивизије свакако би било најлакше, јер би се њихов покрет временски могао регулисати према удаљењу, карактеру земљишта, брзини кретања и сл.

Излаз би требало тражити или у томе да се у место класичне артиљерије већих калибара и домета фаворизују ракете које могу веома лако да обезбеде тражени домет, а и довољну тачност погађања,⁵ или да се артиљерија за посредну подршку замени атомском артиљеријом, јер би један вод до батерије, а највише дивизиона, био довољан да реши сва питања која је решавала артиљерија за посредну подршку

⁴) Позната је масовнија примена совјетских гардиских минобацача или „кашуша“, који су нормално употребљавани по пуковима и били у могућности да за 10 секунди избаце 768 зрна. Види Технички гласник бр. 6/1956, стр. 411.

Немци су примењивали шестоцевне минобацаче 150 и 360 мм који су једновремено могли да избаце 108 мина (18 оруђа × 6 цеви). Они су имали и вишецевни (реактивни) минобацач 82 мм који је једновремено могао да избаци 48 мина. Мине су биле смештене на постољу са шинама које је било монтирано на шасији лаког тенка.

⁵) Данас се скоро у свим земљама ради на масовнијој примени ракета. Американци су усавршили ракете типа «Corporal» и «Honesty» и уводе их као стандардно наоружање. Ракете могу имати главу пуњењу експлозивом или атомску главу. Према врсти циљева употребљавале би се једне или друге.

читаве једне армије. Употребом овакве артиљерије било би лако створити изненађење, јер је куд и камо лакше привући, поставити, маскирати и материјално обезбедити једну батерију него хиљаде оруђа.

Време довођења снага и средстава предвиђених за напад

И у погледу времена довођења снага биће отступања од класичних услова. Иако би било најбоље да се снаге и средства доводе на место употребе ноћу уочи самог напада, да би се обезбедило изненађење и заштитиле снаге и средства од превременог атомског дејства, ипак се неће увек моћи поступити на тај начин. Наиме, на планинском и испресецаном земљишту, на коме је покрет везан за поједине стазе или слабије сеоске путеве, довођење снага и средстава трајаће дуже, покрети ће се вршити само ноћу и уз примену најпотпунијег маскирања. Пошто испресецаност земљишта прилично смањује пречник дејства, а често и употребу атомских пројектила, распоређене јединице неће бити погодан циљ. Испресецано земљиште отежаваће и привлачење оваквих оруђа, тако да ће атомским пројектилима често моћи да дејствује само авијација, и то са знатно мањом тачношћу погађања осетљивијих места која у планини имају посебан значај. Исто тако, њено дејство на снаге које су распоређене по положају или растурене на извесном простору не би било рентабилно.⁶⁾

Из напред изнете анализе могао би се извући закључак да би се и садашња — класична формација, уз извесне корекције и предузимање извесних мера, могла прилагодити атомском начину ратовања (повећање домета артиљерије, увођење гусеничара уместо точкова, механизовање трећих батаљона у пуку, пукова у дивизији, дивизија у корпусу и сл., увођење ракетног наоружања, итд.). Јасно је да би боље одговарало ако би се створиле мање брзопокретне јединице са мањим бројним стањем (5—8.000 на дивизију), а јачом ватреном моћи и да су за брдско и планинско земљиште у атомском рату веома погодне мање јединице са јачим наоружањем, слично партизанским одредима и брдским бригадама.

⁶⁾ Можда би било рентабилније ако би се радиоактивна прашина бацала по извесним правцима који служе за покрет снага и средстава. Исто тако, изгледа да би дејство атомских топова (уколико би било могуће) и ракета по извесним комуникациским правцима, теснацима, саобраћајним чворовима и сл. уз спуштање експлозије на земљу на испресецаном и планинском земљишту дало знатно боље резултате него тучење снага и средстава у рејонима прикупљања на полазном положају за напад и сл.